

Голові разової спеціалізованої вченої ради
приватне акціонерне товариство «Вищий
навчальний заклад «Міжрегіональна
Академія управління персоналом» доктору
наук з державного управління, доценту,
професору кафедри публічного
адміністрування
Овчаренку Руслану Вячеславовичу

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління, професора
кафедри публічного управління та адміністрування Закладу вищої освіти
“Університет трансформації майбутнього” Бобося Олександра Леонідовича на
дисертаційну роботу Могиль Олени Олександрівни на тему «Механізми
публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів в
Україні в умовах безпекових викликів», поданої на здобуття ступеня доктора
філософії з галузі знань 28 “Публічне управління та адміністрування”
за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування”

Актуальність теми і суспільно-управлінський контекст

Дисертаційне дослідження Могиль Олени Олександрівни присвячене
проблемі, яка належить до найгостріших для сучасної України. Йдеться про
переосмислення та оновлення механізмів публічного управління соціально-
економічним розвитком регіонів у середовищі підвищених ризиків, у ситуації
тривалої невизначеності, масштабної внутрішньої та зовнішньої міграції,
трансформації економічної географії і структурних зрушень у фінансах
територіальних громад. Авторка послідовно доводить, що традиційні
стабілізаційні моделі управління перестали відповідати динаміці загроз і що
методологія регіонального розвитку має бути доповнена вбудованими

інструментами аналізу ризиків, швидкого реагування та адаптивного планування. У роботі сформульовано переконливий суспільний запит на нову архітектуру механізмів, здатних одночасно забезпечувати безперервність базових послуг, підтримувати економічну активність і підвищувати життєстійкість місцевих спільнот.

Дисертація органічно пов'язана з інституційними науковими програмами, у межах яких опрацьовано проблематику модернізації публічного управління в умовах системних реформ та безпекових викликів. Такий зв'язок посилює методологічну коректність, забезпечує доступ до релевантної емпіричної бази і виводить результати дослідження в площину прикладної політики на національному та регіональному рівнях.

Мета, завдання, об'єкт, предмет і методологічні засади дослідження

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та розроблення науково-практичних пропозицій щодо вдосконалення механізмів публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах безпекових викликів. Завдання логічно вибудовані від уточнення понятійного апарату і структурування механізмів до аналізу сучасних тенденцій розвитку регіонів, ідентифікації проблем чинної системи управління, узагальнення міжнародного досвіду і формування комплексу пропозицій, що охоплюють стратегічний, організаційний, фінансовий, інституційний та комунікаційний виміри.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини у сфері публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів з урахуванням безпекових викликів. Предметом є механізми публічного управління у зазначеній сфері, до яких віднесено нормативно-правові, організаційні, стратегічні, фінансові, соціальні, комунікаційні та координаційні складові. Методологічну основу становлять логіко-діалектичний, системний та міждисциплінарний підходи, структурно-функціональний аналіз, безпековий аудит і аналітико-прогностичні інструменти, що дозволило поєднати теоретичну рефлексію із практичною орієнтацією результатів.

Наукова новизна та зміст авторського внеску

Суттєвим здобутком дисертації є пропозиція комплексного адаптивного механізму публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів, що охоплює багатокomпонентні адаптивні управлінські інструменти та безпекові рішення. Запропоновано модель стратегічної інтеграції управління безпековими викликами як безперервний цикл, що об'єднує стратегічний аналіз і безпековий аудит, формування адаптивних цілей і пріоритетів, розроблення комплексних стратегій та програм, міжвідомче впровадження, моніторинг, оцінювання та коригування на основі отриманого зворотного зв'язку. Уточнено дефініції «соціально-економічний розвиток регіонів», «публічне управління соціально-економічним розвитком», «соціально-економічний потенціал регіону», «механізм публічного управління у сфері соціально-економічного розвитку», а також запропоновано трирівневу класифікацію потенціалу: функціональний рівень із виділенням ресурсного, демографічного, трудового, виробничого, інфраструктурного, бюджетного, інвестиційного та науково-інноваційного компонентів; рівень сфер впливу у розрізі людського, матеріального та інституційного капіталу; рівень керованості із розмежуванням внутрішніх і зовнішніх факторів.

Авторський внесок полягає у цілісному поєднанні концептуальної новизни, аналітики сучасних тенденцій і прикладних рішень. Розроблена інформаційно-аналітична платформа стратегічного планування для інтеграції безпекової компоненти у регіональну політику покликана забезпечити безперервний збір даних про загрози, підтримку прийняття рішень, прогнозування сценаріїв і комунікаційну взаємодію між органами влади, бізнесом і громадськістю. Такий підхід відповідає вимогам часу і створює підґрунтя для уніфікації управлінських процесів у територіальних громадах із різним рівнем ризику.

Аналітичний огляд змісту розділів

У першому розділі сформовано теоретичний фундамент дослідження, де обґрунтовано розуміння регіону як відкритої соціально-економічної системи,

визначено структуру соціально-економічного потенціалу та систематизовано підходи до трактування механізмів публічного управління. Важливо, що авторка не обмежується констатацією усталених підходів, а пропонує їх адаптацію до контексту підвищених загроз і невизначеності, що посилює евристичну цінність розділу.

Другий розділ присвячено аналізу сучасних тенденцій і особливостей функціонування регіональних систем у кризових умовах. Розглянуто демографічні зрушення, зокрема масштабні внутрішні переміщення та зовнішню міграцію; зміни у структурі бізнес-активності і ринку праці, включно з підвищенням рівня безробіття серед внутрішньо переміщених осіб; динаміку фінансів територіальних громад із фіксацією загального профіциту в поєднанні з нерівномірністю податкової спроможності; зміщення інвестиційних потоків до безпечніших регіонів; вплив безпекових викликів на реалізацію стратегічних документів державної регіональної політики. Висновки цього розділу виразно демонструють потребу у ризик-орієнтованому бюджетуванні, чутливому до показників загроз і в міжрівневій координації для зменшення асиметрій розвитку.

Третій розділ фокусується на шляхах удосконалення механізмів з урахуванням міжнародного досвіду. Узагальнено підходи, які довели ефективність у країнах із різним профілем ризиків: форсайт, забезпечення доступу до базових послуг і критичної інфраструктури, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності, багаторівневе врядування, адаптація навичок і політика зайнятості. На основі цього масиву запропоновано цілісний комплекс удосконалень для України, що включає цифровізацію управлінських процесів, антикризове управління, розвиток інформаційно-комунікаційних механізмів, зміцнення інвестиційного менеджменту та вмонтовані інструменти захисту від корупційних ризиків. Завершальною ланкою є модель стратегічної інтеграції безпеки у регіональне стратегування та програмування розвитку.

Практичне значення та впровадження результатів

На підтвердження прикладної релевантності наведено впровадження напрацювань у нормотворчу та муніципальну практику, що засвідчує готовність запропонованих механізмів до використання в реальних управлінських процесах. Запропоновані інструменти можуть бути інтегровані у стратегії і програми регіонального розвитку, у системи моніторингу ризиків і раннього попередження, у політику міжвідомчої координації та комунікації з громадами, у підходи до бюджетного вирівнювання і підвищення інвестиційної спроможності територій.

Інформаційні джерела, апробація і публікаційна активність

Дисертаційна робота спирається на репрезентативну джерельну базу, що включає нормативно-правові акти, офіційні статистичні матеріали, наукові публікації та матеріали наукових конференцій. Результати дослідження пройшли апробацію на низці науково-практичних заходів, що забезпечило їх зовнішню експертизу та доопрацювання. Публікаційна активність охоплює статті у фахових виданнях і тези доповідей, у тому числі у виданні, що індексується міжнародними наукометричними базами, що свідчить про належний рівень комунікації результатів академічній спільноті.

Дотримання академічної доброчесності

Робота не містить ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації або фальсифікації даних. Запозичення оформлені коректно, відомості про результати дослідження та використані джерела подані достовірно, що відповідає засадам академічної етики і вимогам чинних нормативних документів.

Дискусійні положення і зауваження щодо змісту

Високий рівень наукової обґрунтованості та практичної спрямованості роботи не знімає потреби у подальшому вдосконаленні окремих її компонентів. Нижче подано дискусійні положення із посиланням на відповідні підрозділи дисертації.

1. З метою методичної чіткості у підрозділах *“1.3 Механізми публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів: теоретичні підходи”* та *“3.1 Міжнародний досвід публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів та напрями його застосування в Україні”* в умовах безпекових викликів доцільно було б розмежувати три рівні: механізми публічного управління як інституційні та нормативні каркаси; інструменти політики як конкретні засоби реалізації; процедури управління ризиками як послідовності дій. Доцільно додати короткі приклади з регіональної практики (сервіси швидкого реагування, місцеві фонди співфінансування, протоколи відновлення критичної інфраструктури) і подати міжнародний матеріал у вигляді порівняльної таблиці «інституції – фінансування – інструменти – результати – умови адаптації». Це забезпечило б єдність термінів і логіки застосування, спростило б перенесення рішень у практику та підвищило б відтворюваність результатів.

2. У підрозділі *“2.2 Характеристика сучасних механізмів публічного управління соціально-економічним розвитком регіону в Україні”* доцільно було б запропонувати формульний підхід до міжбюджетного вирівнювання, який враховує індекс безпекового ризику, щільність внутрішньо переміщених осіб, орієнтовні втрати основних фондів і порушення логістики. Формула надала б прозорий і об’єктивний механізм розподілу ресурсів за потребами та ризиками, зменшила б дисбаланси між громадами, забезпечила б прогнозованість для планування та інвестицій; тимчасові стабілізаційні дотації і чіткі умови виходу з режиму підтримки стимулювали б ефективність використання коштів.

3. Підрозділ *“2.3 Виявлення проблем та обмежень існуючих механізмів публічного управління в умовах безпекових викликів”* доцільно було б доповнити даними: опитуваннями внутрішньо переміщених осіб і домогосподарств, напівструктурованими інтерв’ю з головами або старостами територіальних громад, фокус-групами з представниками малого та середнього бізнесу у прифронтових і приймаючих регіонах – це дало б кількісне підтвердження зафіксованих у підрозділі тенденцій (зайнятість, підприємницька активність, доступ до послуг), могло б забезпечити побудову регіональних профілів ризику

з урахуванням типів територій (міські/сільські; транзитні/акумуляційні центри ВПО) і стало б базою для адресних управлінських рішень у подальших розділах.

4. У підрозділі “3.2 *Напрями удосконалення механізмів публічного управління соціально-економічним регіональним розвитком в умовах безпекових викликів*” доцільно запропонувати індикативну матрицю ключових показників ефективності. Її структура, до прикладу, могла б охоплювати чотири блоки: цифровізація управління; антикризовий менеджмент; інвестиційна політика; міжвідомча взаємодія. Так матриця перевела б запропоновані рішення у вимірювані цілі, задала б базові значення і цільові орієнтири, прив’язала б їх до бюджетного циклу (рік/квартал) та горизонту 12–36 місяців, що забезпечило б прозору підзвітність і можливість подальшого аудиту політики.

5. У межах опису стратегічного планування (підрозділ “3.3 *Стратегічна інтеграція безпекових аспектів у механізми публічного управління соціально-економічним розвитком регіонів в Україні*”) логічно було б деталізувати технічні аспекти: узгодженість із державними реєстрами та галузевими інформаційними системами; моделі автентифікації й авторизації користувачів; класифікацію даних за рівнями доступу; процедури журналювання дій і реагування на інциденти; логіку ризик-скорингу для територіальних громад. Такий підхід забезпечив би цілісність і відтворюваність даних, правомірність доступу та захист інформації, послідовність управлінських рішень, швидку реакцію на інциденти, а також обґрунтовану пріоритезацію інтервенцій за підсумковим ризиковим балом.

Запропоновані уточнення мають рекомендаційний характер і не зменшують наукової цінності та практичної значущості дисертаційної роботи.

Узагальнююча оцінка і резолютивна частина

Дисертаційна робота Могиль Олени Олександрівни є логічно завершеним, методологічно виваженим і практично релевантним дослідженням, що пропонує цілісну архітектуру механізмів публічного управління регіональним розвитком із інтегрованою безпековою складовою. Зміст роботи відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії за

спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», а її положення узгоджуються з нормами Постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами) та Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними Наказом МОН України від 31.05.2019 № 759).

З огляду на актуальність, наукову новизну, повноту апробації, належний рівень публікаційної активності та підтверджене впровадження результатів, рекомендую присудити Могиль Олені Олександрівні науковий ступінь доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент –

професор кафедри публічного
управління, адміністрування
Закладу вищої освіти

“Університет трансформації майбутнього”,
доктора наук з державного
управління

Олександр БОБОСЬ

засвідчую

Риштрейко К.С.